

NACIONALINĖ MOKYKLŲ VERTINIMO AGENTŪRA

TRAKŲ R. ONUŠKIO DONATO MALINAUSKO GIMNAZIJOS IŠORINIO VERTINIMO TRUMPOJI ATASKAITA

Vizito laikas – 2018 m. kovo 26–29 d.

Vizito tikslas – mokyklų veiklos kokybės išorinis vertinimas.

Išorės vertintojų komanda:

Vadovaujančioji vertintoja – Laima Gudaitė; išorės vertintojai: Rita Špokienė, Almantė Šimkuvienė, Vida Veliuonienė.

Išorės vertintojai stebėjo 58 ugdomasias veiklas: 49 pamokas, 9 neformaliojo švietimo užsiėmimus, klasės valandėlę, konsultaciją bei kitą gimnazijos veiklą, vadovų ir personalo darbą, mokinių elgesį, santykius pertraukų metu, kalbėjosi su mokytojais, mokiniais, jų tėvais, Onušio bendruomenės atstovais, gimnazijos socialiniais partneriais, analizavo gimnazijos dokumentus, esančius gimnazijos interneto svetainėje <http://www.onuskis.trakai.lm.lt/>, duomenis, pateiktus Nacionalinio egzaminų centro (NEC), taip pat duomenis iš Švietimo valdymo informacinės sistemos (ŠVIS), vertinimo metu gimnazijos pateiktus dokumentus.

STIPRIEJI GIMNAZIJOS VEIKLOS ASPEKTAI

Asmenybės tapimo socialumas (1.1.1. – 3 lygis). Onušio D. Malinausko gimnazijos dauguma mokinių moka ir geba prisiimti atsakomybę, bendrauti ir bendradarbiauti. Ugdant mokyklos bendruomenę, puoselėjančią etnokultūrą, stengiamasi įtraukti daugumą mokyklos narių į aktyvią veiklą. Aktyvėja Mokinių tarybos veikla. Iš pokalbių su mokiniais paaiškėjo, kad dauguma jų gali drąsiai išsakyti savo nuomonę, žino, kur kreiptis dėl iniciatyvų. Gimnazijos mokinių dalyvavimas pilietinėse akcijose, vykdomi mokykliniai, mokomieji, bendruomenės, tarptautiniai projektai, mokinių iniciatyva vykstantys renginiai ugdo daugumos mokinių socialines kompetencijas, skatina dalyvauti bendrame gyvenime, padeda formuotis socialiai atsakingo elgesio nuostatas. Daugumai mokinių rūpi jų aplinkos, bendruomenės, šalies gerovė. Tinkamas socialinis ugdymas daro teigiamą įtaką kasdieniam bendruomenės gyvenimui – vizito metu stebėti šilti, draugiški, abipuse pagarba grįsti tarpusavio santykiai pamokose ir popamokinėje veikloje. Tinkamai ugdomas mokinių socialumas daro teigiamą įtaką kasdieniam bendruomenės gyvenimui.

Pagalba mokiniui (2.1.3. – 2 lygis, nurodytas aspektas – 3 lygis). Gimnazijoje pagalbą mokiniams teikia sveikatos priežiūros specialistė, 1 specialioji pedagogė ir socialinė pedagogė, mokytojo padėjėjai, klasių vadovai. Trakų švietimo pagalbos tarnyba, Trakų r. paramos šeimai ir vaikams centras, VšĮ Trakų švietimo centras teikia kompleksinę psichologinę, logopedinę pagalbą. Gimnazijoje mokosi 14 mokinių, turinčių didelių ir vidutinių specialiųjų ugdymosi poreikių (toliau – SUP). Specialiosios pagalbos teikimą jiems organizuoja ir koordinuoja mokyklos Vaiko gerovės komisija (toliau – VGK). Išorės vertintojai paveikią pagalbą mokiniams užfiksavo 40,8 proc. pamokų, 34,7 proc. pamokų pagalba mokiniui išskirta kaip stiprusis pamokos aspektas. VGK inicijuoja susitarimus dėl mokinių elgesio, asmeninės atsakomybės bei tarpusavio paramos, paveikiai padeda spręsti pamokų lankomumo, elgesio ir drausmės, nesimokymo problemas. Gimnazijoje aktuali socialinė pagalba (72,1 proc. mokinių gyvena socialiai remtinose arba probleminėse šeimose, 52 proc. mokinių gauna nemokamą maitinimą) teikiama paveikiai. Mokykloje sudarytos sąlygos atlikti namų darbus skaitykloje, konsultacijų metu. Specialistų, mokytojų bei gimnazijos vadovų paveikus bendradarbiavimas, tinkamas VGK komandinis darbas sudaro geras sąlygas mokiniams gauti savalaikę pagalbą.

Santykiai ir mokinių savijauta (2.3.2. – 3 lygis). Stebėtose pamokose ir popamokinėje veikloje vyravo geras, mokymuisi palankus mikroklimatas. Mokinių santykiai ir savijauta kaip stiprusis pamokos aspektas išskirtas 15 (30,6 proc.), o kaip tobulintinas – 7 (14,2 proc.) pamokose. Daugumoje (78 proc.) pamokų fiksuota, kad mokinių santykiai su mokytojais grįsti pagarba, tolerancija, pasitikėjimu ir geranoriškumu. 2017 m. NMVA įsivertinimo anketoje teiginys „Mano

vaikas noriai eina į mokyklą“ yra priskiriamas prie aukščiausių verčių (vertinimo vidurkis – 3,3). Pokalbyje su Gimnazijos taryba tėvai tvirtino, kad juos ypač džiugina 2017 m. pradėta vykdyti Olweus patyčių prevencijos programa, kurios metu vaikai mokomi atpažinti patyčias bei atitinkamai į jas reaguoti, teigta, kad „vaikai vieni kitus globoja, ypač tuos, kurie turi specialiųjų poreikių“. Kalbinti mokiniai teigė, kad šioje mokykloje yra saugūs, „jaučiamės kaip namuose“. Santykiai gimnazijoje grindžiami pastangomis suprasti kitą, rūpinimusi padedant ir dalijantis.

Veiklos, įvykiai ir nuotyčiai (2.3.2. – 3 lygis). Gimnazijoje veikia 17 įvairaus profilio neformaliojo vaikų švietimo veiklų, kurias lanko 47,9 proc. mokinių. Užsiėmimuose ugdomos įvairios kompetencijos ir gebėjimai, skiriamas dėmesys prevencijai, karjerai, etnokultūrai, sportiniam (krepšinis, kvadratas, stalo tenisas), technologiniam-meniniam ugdymui. Mokinių pilietiškumo ir tautiškumo ugdymas stiprinamas per etnokultūros pamokas 5 klasėje. Paveikus katalikiškų vertybių ugdymas organizuojant tradicinius advento renginius su Kaišiadorių vyskupija, Onušio ir Aukštadvario parapijų dvasininkais, vykdant projektą „Šv. Jokūbo kelias Lietuvoje ir pasaulyje“ (mokiniai – Šv. Jokūbo kelio draugų jaunieji ambasadoriai). Mokykla – Europos parlamento ambasadorė, todėl yra įkurtas Europos parlamento informacinis centras, visada atviras ir prieinamas mokyklos bendruomenei. Mokiniai ir mokytojai 6 kartus per 5 metus bendradarbiaudami su europarlamentarais dalyvavo tarptautiniuose vizituose Strasbūre, Briuselyje. Gimnazijoje vykdomos veiklos, įvykiai ir nuotyčiai viešunami gimnazijos interneto svetainėje. Veiklos, įvykiai ir nuotyčiai, vykstantys gimnazijoje, puoselėja mokinių įvairiapusišką aktyvumą ir iniciatyvumą, sudaro geras galimybes mokiniams atskleisti individualius gebėjimus, ugdyti bendrąsias kompetencijas.

Estetiškumas (3.1.2. – 3 lygis). Gimnazijos patalpos yra jaukios, erdvios ir tvarkingos, šviesios koridorių ir klasių sienos. Gimnazijoje kasmet atliekamas kosmetinis remontas. Didelis dėmesys skiriamas švarai ir tvarkai palaikyti, jaukumo suteikia auginamos ir prižiūrimos gėlės. Mokomieji kabinetai jaukūs, erdvūs ir estetiški, aprūpinti naujais baldais, apipavidalinti mokinių darbais, estetiškais stendais, plakatais. Gimnazijoje įkurtos ugdymui, poilsiui bei laisvalaikiui naudojamos išskirtinės erdvės: įrengta erdvė Lietuvos signatarui D. Malinauskui pagerbti, biblioteka-skaitykla, biblioteka, „Žalioji“ klasė, kurioje šiltuoju metų laiku ir mokomasi, ir ilsimasi. Pokalbyje su Gimnazijos taryba tėvai teigė, kad mokykloje ugdymo(si) aplinka keičiasi, modernėja, pritaikoma skirtingiems mokinių poreikiams, ugdo mokinių gerą skonį ir vis labiau atitinka mokyklos, kurioje mokiniams gera ne tik mokytis, bet ir bendrauti, įvaizdį.

Mokinių darbų demonstravimas (3.1.3. – 4 lygis). Mokinių darbai, demonstruojami visose mokyklos erdvėse, kuria gerą nuotaiką, jaukumą, labai gerai atspindi mokyklos savitumą – stiprų meninį ugdymą. Koridorių ir mokomųjų kabinetų sienas puošia mokinių darbai, seno mokyklos pastato languose vakare šviečia naktinė medžio skulptūrėlių galerija – eksponuojami mokinių, buvusių mokinių ir mokytojų darbai. Gimnazijos valgyklos mediniai stalai, kėdės yra pagaminti mokinių, valgyklos salę puošia mokinių dailės darbai. Plačios erdvės, laiptinės siena išnaudojamos mokinių darbų parodoms eksponuoti. Kaip stiprusis pamokos aspektas mokinių darbų demonstravimas išskirtas 2,5 proc. stebėtų veiklų. Mokyklos nuostata atrasti vietos eksponuoti visiems įvairių gabumų mokinių darbams sukuriant estetiškas erdves, kurios pritaikomos ugdyme, yra išskirtinė. Vertintojai rekomenduoja mokyklai mokinių darbų demonstravimo patirtimi dalytis su kitomis šalies ugdymo įstaigomis.

Edukacinės išvykos (3.2.1. – 3 lygis). Edukacinės išvykos planuoja klasių auklėtojai, dalykų mokytojai. Dokumentų analizė, pokalbiai su mokiniais, mokytojais, interneto svetainėje pateikta medžiaga patvirtina, kad šios gimnazijos mokiniai mokosi ne tik mokykloje, bet ir kitose įstaigose, susitinka su įvairių profesijų atstovais įmonėse, kultūros įstaigose, mokslo institucijose. 2017 m. Ekskursijų ir išvykų registracijos žurnale yra 94 įrašai, 21 iš jų fiksuoja edukacinės išvykas, pamokas netradicinėse aplinkose. Pamokos vyksta Onušio miestelio bibliotekoje, kultūros namuose, parduotuvėse, Trakų vandens pramogų centre „Trasalis“ (plaukimo pamokos), Dalgedų sodyboje (etnokultūros pamokos), Trakų krašto tradicinių amatų centre (papuošalų kūrimo pamokos), pilietiškumo pamokos Prezidentūroje, Seime, Signatarų namuose, Valstybės pažinimo centre, Aukštadvario žemės ūkio mokykloje, Rūdiškių „Sodžiaus meistrų“ mokykloje. Kalbinti mokiniai kaip vienas įsimintiniausių pamokų paminėjo istorijos pamokas Valdovų rūmuose, turistines išvykas

į apylinkių miškus per geografijos pamokas, matematikos pamokas parduotuvėse. Dauguma mokinių noriai dalyvauja edukaciniuose užsiėmimuose už mokyklos ribų, atlieka tiriamuosius darbus ir projektus. Kalbinti mokytojai teigė, kad organizuojant tokį ugdymą gerai išnaudojama tarpdalykinių ryšių galimybė, skatinamas mokinių kūrybinis mąstymas, pilietiškumas, stiprinama mokinių mokymosi motyvacija, mokiniai mokosi gautas žinias sujungti į visumą ir turi galimybę pamatyti jų pritaikymą praktikoje.

Įsipareigojimas susitarimams (4.1.2. – 3 lygis). Mokyklai vadovauja kompetentingi, atsidavę mokyklai ir atsakingai į darbą žiūrintys vadovai, kurie naudojami aktualiausia šiuolaikine informacija, tinkamais vadovavimo įgūdžiais: gebėjimu inicijuoti, komunikuoti, organizuoti personalo darbą ir mokymą, deleguoti įpareigojimus. Dauguma sprendimų mokykloje priimami kolegialiai. Iš pokalbio su mokytojais tapo aišku, kad per Mokytojų tarybos posėdžius visada aptariamos problemos, pasidžiaugiama darbo rezultatais, pateikiama svarbi informacija. Pokalbių metu dauguma bendruomenės narių teigė, kad vadovai išklauso, duoda patarimų, yra dėmesingi, mokykloje vyrauja tarimosi kultūra, todėl visi sprendimai priimami skaidriai, mokykla yra atvira. Gimnazijos vadovai stengiasi motyvuoti ir mokinius, ir darbuotojus – mokyklos švenčių metu už gerą darbą, pasiekimus, laimėjimus įteikiami padėkos raštai. Mokyklos vadovai tėvų buvo įvardyti šios mokyklos lyderiais. Gimnazijoje vyraujantys sprendimų priėmimo būdai ir kultūra sudaro galimybes įsitraukti daugumai bendruomenės narių atstovų.

Mokyklos tinklaveika (4.2.3. – 4 lygis). Gimnazija yra atvira bendravimui, socialinių ryšių užmezgimui ir puoselėjimui. Labai geri tarpusavio ryšiai su seniūnijoje ir rajone esančiomis įstaigomis, socialiniais partneriais padeda mokiniams ugdytis bendrąsias kompetencijas: socialines, komunikavimo, iniciatyvumo ir kūrybiškumo bei pažinimo. Pokalbiuose su Gimnazijos tarybos nariais ir socialinių partnerių atstovais akcentuota, kad mokykla yra bendruomenę telkiantis centras. Patvirtinta, kad kartu su socialiniais partneriais vykdoma įvairiapusė veikla: kultūrinė (bendri renginiai visai miestelio bendruomenei), darbinė (miestelio ir jo apylinkių tvarkymo darbai), socialinė (paramos ir pagalbos akcijos, karitatyvinė veikla), pilietiškumo ugdymo (valstybinių švenčių minėjimas). Pagrindiniai, didieji miestelio renginiai, tokie kaip Lietuvos 100-čio minėjimas, valstybinės šventės vyksta gimnazijos aktų salėje. Gimnazijos aikštynu, sporto ir treniruoklių salėmis, mokyklos biblioteka-skaitykla naudojasi Onuškių bendruomenė. Gimnazija yra lanksti ir atvira mokykla, kuri kryptingai ir veiksmingai bendradarbiauja su socialiniais partneriais.

Nuolatinis profesinis tobulėjimas (4.3.2. – 3 lygis). Visiems mokytojams ir vadovams sudarytos sąlygos mokytis, tobulėti, dalyvauti projektuose, paveikiai plėtoti turimas ir įgyti naujas kompetencijas. 2017 m. mokytojai aktyviai dalyvavo kvalifikacijos tobulinimo kursuose, išklaustyti 1122 val., kiekvienam mokytojui tenka 6,7 dienos. Gimnazijoje organizuojami bendri su kitomis gimnazijomis kvalifikacijos tobulinimo seminarai; pagal susitarimus mokytojai grįžę iš kursų dalijasi įgyta patirtimi. Gimnazijos vadovai stebi ir vertina mokytojų pamokas, tačiau kol kas nėra paveikių susitarimų dėl kolegų pamokų stebėjimo, vertinimo ir mokymosi vieniems iš kitų. Kasmet mokytojai pildo veiklos įsivertinimo anketas, administracija jas analizuoja, direktorė aptaria individualiai su mokytojais, sutaria dėl tobulintinų sričių. Atsižvelgiant į mokytojų įsivertinimo išvadas planuojami kvalifikacijos seminarai, koreguojamas kvalifikacijos tobulinimo planas. Mokytojų kvalifikacijos tobulinimo metu įgytos žinios ir gebėjimai sukuria tinkamą pridėtinę vertę pamokoje.

TOBULINTINI GIMNAZIJS VEIKLOS ASPEKTAI

Rezultatyvumas (1.2.2. – 2 lygis). Gimnazijos mokinių rezultatai ir daroma pažanga stebimi kaip neišskirtiniai. Mokinių ugdymosi pasiekimai iš dalies atitinka Bendrosiose ugdymo programose keliamus tikslus ir mokykloje besimokančių mokinių galias. Remdamiesi dokumentų analizės, pokalbių su Metodine taryba, mokytojais, pavaduotoja ugdymui duomenimis vertintojai konstatuoja, kad gimnazijos standartizuotų testų mokinių pasiekimai, valstybinių brandos egzaminų rezultatai yra žemi, nedidelė pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimo (toliau – PUPP) ir metinių rezultatų pažanga netenkina mokytojų ir administracijos. Išanalizavus duomenis, darytina prielaida, kad mokytojams reikėtų atkreipti dėmesį į pasiekimų ir pažangos palaikymą kartu su pagalbos

specialistais, mokinių tėvais aiškintis mažėjančios pažangos priežastis, aiškiau planuoti savivalbos stebėseną.

Stebėsenos sistemingumas (1.2.2. – 2 lygis). Be pasiekimų rezultatų stebėjimo gimnazija stebi ir individualią mokinio pažangą. Mokiniai įsivertina mokymąsi, socialinius įgūdžius sutarta gimnazijoje forma – lentelėse. Šių dokumentų analizė leidžia teigti, kad dauguma mokinių nevysiškai suvokia jų prasmę, anketas pildo atmestinais, neatsakingai. Iš pokalbių su mokyklos vadovais, Metodinės tarybos nariais, veiklos dokumentų analizės paaiškėjo, kad kiekybiniai mokinių pusmečių ir metų pasiekimai, PUPP, brandos egzaminų ir standartizuotų testų rezultatai aptariami Mokytojų tarybos posėdžiuose, su tėvais – tėvų susirinkimuose, tačiau iš esmės neanalizuojami kokybiniai jų pokyčiai, tų pokyčių priežastys, trūksta gilesnės individualios pažangos analizės. Gimnazijoje nėra vertinamas kiekvieno mokytojo darbo poveikis mokinių pažangai, o vykdoma mokinių asmeninės pažangos stebėseną ir fiksavimas nedaro tinkamo poveikio mokinių pasiekimų gerinimui. Stebėsenos sistemingumas kaip tobulintinas aspektas fiksuotas 38,8 proc. vertintojų stebėtų pamokų. Tikėtina, kad jei mokytojai sistemingai stebėdami mokinių pažangą pamokose argumentuotai ją pagrįstų, planuodami pamokas ir prioritetinius uždavinius remtųsi turima vertinimo informacija, mokyklos pasiekimai ir pažanga žymiai pagerėtų.

Planų naudingumas (2.1.2. – 2 lygis). Gimnazijos ugdymo planas (toliau – UP) parengtas vadovaujantis Bendraisiais ugdymo planais bei kitais pradinį, pagrindinį ir vidurinį ugdymą reglamentuojančiais dokumentais. Bendruosiuose ugdymo planuose reglamentuojamą ugdymo turinį mokykla detalizuoja ir pritaiko savo kontekstui pagal bendruomenės poreikius ir turimus išteklius. Išsamiai išanalizavę UP vertintojai užfiksavo nemažai netikslumų, neatitikimų bei trūkumų. Tinkamas pamokos planavimas, sudarantis sąlygas mokinių įsitraukimui į mokymąsi, jų aktyvinimui, darbingumo išlaikymui stebėtas pavienėse pamokose. 20,4 proc. stebėtų pamokų planų naudingumas išskirtas kaip tobulintinas veiklos aspektas. Tikėtina, kad atsakingas ugdomojo laikotarpio, temos, pamokos planavimas padėtų mokytojams geriau organizuoti ugdymo procesą, siekti konkretesnių ugdymo tikslų, tiksliau įvertinti mokinių daromą pažangą, labiau orientuotųsi į kiekvieno besimokančiojo geresnių ugdymo(si) rezultatų siekį ir mokymuisi visą gyvenimą būtinų bendrųjų ir dalykinių kompetencijų įgijimą.

Vertinimo kriterijų aiškumas (2.4.1. – 2 lygis). Dažniausiai pamokoje vertinta mokinių veikla, pastangos, emocinė būseną, o individualiai pažangai ir pasiekimams apibendrinti pritrūkdavo apibrėžtų ir pamatuojamų vertinimo kriterijų. Išorės vertintojai, apibendrinami pamokas, vertinimo kriterijų aiškumą įvardijo kaip stiprųjį aspektą 18,4 proc., o kaip tobulintiną – 42,9 proc. stebėtų pamokų. Tai pasakytina apie pamokas, kuriose vertinimo kriterijai neskelbti, buvo neaiškūs ir (arba) neaptarti su mokiniais, daugiausia laiko mokant(is) skirta visos klasės stebėjimui, mokytojo aiškinimui ir nurodymams, emociniam mokinių paskatinimui, jų savijautos įvertinimui. Šiose pamokose vyravo epizodinis, paviršutiniškas neformalus formuojamasis vertinimas, nesudaręs galimybių objektyviai įvertinti mokinių pasiekimus ir pažangą. Šias išvadas paremia stiprus koreliacijos ryšys (0,67) su kiekvieno mokinio pažanga ir pasiekimais. Dalyje (40,8 proc.) pamokų vertinimo kriterijai mokiniams paskelbti iš anksto arba su jais aptarti paskelbus pamokos uždavinį, tačiau prie jų pamokos pabaigoje ne visada sugrįžta. Jei mokytojai pamokos uždavinyje numatytų aiškius vertinimo kriterijus ir juos aptartų su mokiniais, tikėtina, tai sudarytų sąlygas vertinti pasiekimus ir pažangą lyginant su iškeltu pamokos uždaviniu, didintų mokinių mokymosi motyvaciją, stiprintų asmeninės bei mokėjimo mokytis kompetencijas ir darytų teigiamos įtakos mokymosi rezultatams.

Mokinių įsivertinimas (2.4.2. – 2 lygis). Į ugdymo proceso vertinimą mokytojai mokinius įtraukė neblogai: retai skatinta diskutuoti, samprotauti, analizuoti ugdymosi sėkmes. Dalyje (44,9 proc.) stebėtų pamokų mokiniams sudarytos sąlygos įsivertinti, vyko mokinio ir mokytojo dialogas apie mokymosi sėkmes ir nesėkmes. Dialogas vertinant, kaip stiprusis veiklos aspektas, nurodytas pavienėse (8,2 proc.) pamokose. Dialogo vertinant stoką lėmė dažniausiai (57,1 proc.) tradicine mokymo paradigma organizuotas ugdymo procesas. Tačiau mokytojai, kurie taikė pamokose įsivertinimą, ne visada jį siejo su mokinio asmenine pažanga pamokoje. Teigtina, kad apibendrinimo įsivertinant metu daugiau akcentuotas mokymo turinys, veikla, savijauta, o ne mokinių pasiekimai ar

pažanga. Pokalbio metu su Metodinės tarybos nariais išsiaiškinta, kad šis mokinių įsivertinimas yra tik pradėtas ir ryškių pokyčių nepastebėta, bet mokiniams tai patinka, jie mato savo pasiekimus ir daromą pažangą. Išorinio vertinimo metu įsivertinimas kaip savivoka priskirtas prie stipriųjų veiklos aspektų tik pavienėse (6,1 proc.) pamokose. Mokinių įsivertinimas kaip tobulintinas pamokos aspektas išskirtas 12,4 proc. stebėtų pamokų, kuriose mokinių įsivertinimas neskatintas. Stebėtose pamokose įsivertinimui skirta nepakankamai laiko ir dėmesio, todėl mokytojams buvo sudėtinga sukaupti informaciją apie kiekvieno mokinio stipriuosius ir tobulintinus aspektus, tai nesudarė galimybių naudoti įsivertinimo duomenų tikslingo tolimesnio mokymo(si) planavimui. Tikėtina, kad jei mokytojai apibendrindami pamoką aptartų uždavinio įgyvendinimą, akcentuotų kiekvieno mokinio asmeninę pažangą, tai sudarytų mokiniams galimybes analizuoti ir vertinti savo išmokimą.